

Drentse Natuurdoelanalyses langs de maatlat

Geesje Rotgers, onderzoeksjournalist
Agrifacts

Waar gaat deze lezing over?

- Over stikstofgevoelige natuur in een natuurgebied
- In welke staat verkeert die natuur?
- Hoe bepaal je de natuurkwaliteit? Is er een handleiding?
- Volgt Provincie Drenthe de handleiding?

Foto: Shutterstock

Natuurkwaliteit en maatregelen

- Natuurbeheerplan
- Natuurdoelanalyse
- Ecologische Autoriteit

'Typische soorten' als maat voor natuurkwaliteit

Typische soorten voldoen volgens in Europees verband gemaakte afspraken aan de volgende criteria:

- a) de soort is een goede indicator voor de gunstige staat van instandhouding van het habitatype
- b) de soort moet goedkoop gemeten kunnen worden

(Bron: Natura 2000 profielendocument 2008)

Foto's: Shutterstock

Droge heide

26 typische soorten op
landelijke NL-lijst

* Groentje * Heideblauwtje * Heivlinder * Kommavlinder *
Vals heideblauwtje * Kronkelheidestaartje * Open
rendiermos * Rode heidelucifer * Gekroesd
gaffeltandmos * Glanzend tandmos * Kaal tandmos *
Levendbarende hagedis * Zandhagedis *
Blauwvleugelsprinkhaan * Zadelsprinkhaan * Zoemertje *
Klein warkruid * Kleine schorseneer * Kruipbrem * Rode
dophei * Stekelbrem * Boomleeuwerik * Klapekster *
Roodborsttapuit * Veldleeuwerik

Blauwgrasland

13 typische soorten op
landelijke NL-lijst

- Moerasparelmoervlinder
- * Zilveren maan *
- Blauwe knoop *
- Blauwe zegge *
- Blonde zegge *
- Klein glidkruid *
- Kleine valerian *
- Knotszegge *
- Kranskarwij *
- Melkviooltje *
- Spaanse ruiter ***
- Vlozegge *
- Watersnip

Oude eikenbossen

9 typische soorten op
landelijke NL-lijst

Eikenpage * Kussentjesmos *

Hanenkam * Regenboogrussula *

Smakelijke russula * Zwavelmelkzwam

* Hengel * Matkop * **Wespendief**

A landscape photograph showing a dense forest of evergreen trees on a hillside. The foreground is a grassy field with some yellow wildflowers. The sky is blue with white clouds. The text 'Hoe beoordelen we de natuurkwaliteit in een natuurgebied?' is overlaid on the left side of the image.

**Hoe beoordelen we de
natuurkwaliteit in een
natuurgebied?**

**Bron: Werkwijze
bepalen kwaliteit
habitattypen op
gebiedsniveau;
LNV; 2014**

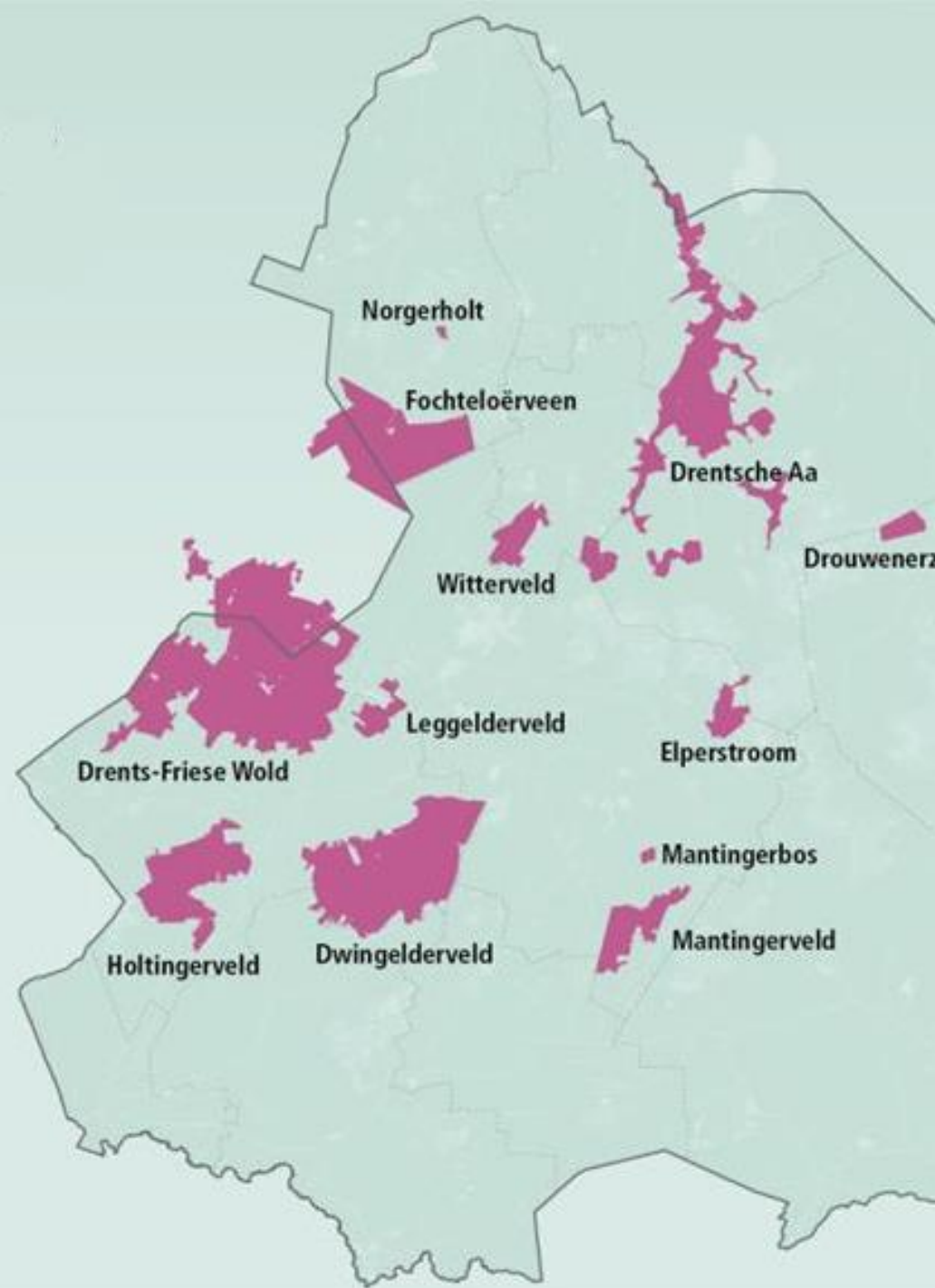
Behoud van kwaliteit betekent:

1. Het totale aantal verschillende typische soorten dat aanwezig was op het moment van aanwijzen van het gebied neemt niet af.
2. Het eventuele verdwijnen van een typische soort kan worden gecompenseerd door de vestiging van een andere typische soort.
3. De mate van verspreiding van de typische soorten (als geheel) in het betreffende habitatype neemt gemiddeld genomen niet af.

Verbetering van kwaliteit houdt in:

4. Dat er meer typische soorten zich vestigen en/of meer verspreid in het gebied voor gaan komen.

**Heeft provincie
Drenthe deze
werkwijze gevolgd?**

Welke typische soorten zijn relevant voor het gebied?

Typische soorten aanwezig
op moment van aanwijzen
van het gebied

Foto: Shutterstock

Mantingerbos (H9120). In het Herstelplan Mantingerbos & – weiden, Mantingerveld wordt een afname van de soortenrijkdom sinds 1950 geconstateerd.....

A group of approximately ten people is walking away from the camera on a sandy path. The path is flanked by dense, low-lying coastal vegetation, including bushes and grasses. The people are dressed in casual attire, such as t-shirts, polo shirts, jackets, and shorts. The scene is captured from a high-angle perspective, looking down at the group as they move along the path.

**Hoeveel (welke) typische soorten
waren er op moment van aanwijzen?**

Provincie
Drenthe
hanteert
landelijke lijst
voor individuele
natuurgebieden

Tabel 1. Typische soorten van het habitatype heischrale graslanden (H6230) en het voorkomen daarvan in het Natura 2000-gebied Bargerveen in de periode 2017-2022 (bron: NDFP).

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	soortgroep	categorie*	aanwezig
Betonie	<i>Stachys officinalis</i>	Vaatplanten	K 	nee
Borstelgras	<i>Nardus stricta</i>	Vaatplanten	K 	ja
Groene nachtorchis	<i>Dactylorhiza viridis</i>	Vaatplanten	K 	nee
Heidekartelblad	<i>Pedicularis sylvatica</i>	Vaatplanten	K 	nee
Heidezegge	<i>Carex ericetorum</i>	Vaatplanten	K 	nee
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>	Vaatplanten	K 	nee
Liggend walstro	<i>Galium saxatile</i>	Vaatplanten	K 	ja
Liggende vleugeltjesbloem	<i>Polygala serpyllifolia</i>	Vaatplanten	E 	nee
Valkruid	<i>Arnica montana</i>	Vaatplanten	K 	nee
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>	Vaatplanten	K 	ja
Aardbeivlinder	<i>Plebeius obtilete</i>	Dagvlinders	K 	ja
Geelsprietdikkopje	<i>Boloria aquilonaris</i>	Dagvlinders	Cb 	ja
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>	Dagvlinders	K 	nee
Veldkrekkel	<i>Somatochlora arctica</i>	Sprinkhanen & krekels	K 	nee

)* Cb = constante soort goede biotische structuur; K = karakteristieke soort;

Holtingerveld (H4010, vochtige heide):

Op basis van de typische soorten kan gesteld worden dat de vochtige heide plaatselijk goed ontwikkeld is

Op basis van gegevens van de NDFD (peildata 2012-2022) komen de volgende typische soorten voor in het habitattype.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie	Aanwezig 2016	Aanwezig 2022
Groentje	<i>Callophrys rubi</i>	Dagvlinders	Cb	ja	ja
Gentiaanblauwtje	<i>Maculinea alcon</i>	Dagvlinders	K	ja	verdwenen
Broedkelkje	<i>Gymnocolea inflata</i>	Mossen	K	onbekend	ja
Kortharig kronkelsteeltje	<i>Campylopus brevipilus</i>	Mossen	K	onbekend	nee
Kussentjesveenmos	<i>Sphagnum compactum</i>	Mossen	K	ja	ja
Zacht veenmos	<i>Sphagnum tenellum</i>	Mossen	K	ja	ja
Adder	<i>Vipera berus ssp. berus</i>	Reptielen	K	ja	ja
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara ssp. vivipara</i>	Reptielen	Cab	ja	ja
Heidesabelsprinkhaan	<i>Metroiptera brachyptera</i>	Sprinkhanen & krekels	Ca	ja	ja
Moerasssprinkhaan	<i>Stethophyma grossum</i>	Sprinkhanen & krekels	K	nee	ja
Beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>	Vaatplanten	K	ja	ja
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Vaatplanten	K	ja	ja
Veenbies	<i>Trichophorum cespitosum ssp. germanicum</i>	Vaatplanten	K	ja	ja

Drenthe rapporteert hoeveel soorten van landelijke lijst NIET aanwezig zijn in het gebied (Uit: NDA Dwingelderveld)

H2310 Stuifzandheiden. Het voorkomen van typische soorten binnen een habitatype kan een indicator zijn voor de kwaliteit van het gebied. Uit onderstaande tabel wordt duidelijk dat 17 van de 26 typische soorten voorkomen in het gebied.

H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen - Typische soorten als kwaliteitskenmerk Het voorkomen van typische soorten binnen een habitatype is een van de indicatoren voor de kwaliteit van het habitatype. Uit onderstaande tabel wordt duidelijk dat 4 van de 5 typische soorten voorkomen in het gebied.

(Bron: NDA Dwingelderveld)

H3110 (vennen): Van de 22 typische soorten zijn er 11 binnen het habitatype aanwezig. Op basis van de aanwezigheid van typische soorten is **de kwaliteit van dit habitatype dan ook matig.**

Conclusie: Provincie Drenthe hanteert andere maatlat dan voorgeschreven werkwijze

Natuurkwaliteit is 'matig' of 'slecht' als veel soorten van de landelijke lijst er niet zijn

Natuurkwaliteit is 'goed' als veel soorten van de landelijke lijst aanwezig zijn

Een 2^e verschil

- **LNV 2021** (Leeswijzer N2000 profielen): Op gebiedsniveau kennen we het verschil tussen **behoud en verbetering**. Definities zijn vastgelegd.
- **Provincies (natuurdoelanalyses)**: Gaan uit van **goed, matig en slecht**. Dit zijn nieuwe definities, niet te vinden in handleidingen.
- **Provincie Drenthe werkt met nieuwe maatlat**

Provincies (BIJ12) bedachten nieuwe maatlat in 2019

- Systematiek dook geruisloos op in
nieuwe beheerplannen
 - ❑ Veel typische soorten: kwaliteit goed
 - ❑ Weinig typische soorten: kwaliteit slecht
- Maatlat staat nergens online (bevestigd
door BIJ12).
- Bron wordt vaak niet genoemd in NDA's.

Tabel 2.1. Leden van de werkgroep en overige betrokkenen

Lid werkgroep	Organisatie in werkgroep	Overige betrokkenen	Organisatie van betrokkenen
Dirk van der Est	Tauw	Annemiek Adams	Ministerie LNV
Niels Jeurink	Tauw	Dick Bal	Ministerie LNV
Peter van der Molen	BIJ12	Menno van Zuijlen	Natuurmonumenten
Erwin Adema	BIJ12	Anne Schmidt	WER/Alterra
Sipke Holtes	Provincie Drenthe	John Jansen	WER/Alterra
Edwin van Hooff	Provincie Groningen	Jan Holtland	Staatsbosbeheer
Patrick Lansing	Provincie Noord-Brabant	Jos van der Staaij	Provincie Noord-Brabant
Suzanne Stuijzand	Rijkswaterstaat	Meinte Engelmoer	Provincie Friesland
Bas Kers	Rijkswaterstaat	Frank Bos	Provincie Utrecht
Maarten Platteeuw	Rijkswaterstaat	Diederik van Dullemen	Provincie Groningen
		Mira Heesakkers	Provincie Noord-Holland
		Bastiaan Knegtel	Provincie Overijssel
		Jacco Maissan	Provincie Flevoland
		Age Hellingwerf	Provincie Flevoland
		Marion Pross	Provincie Zeeland
		Jack Geraedts	Provincie Limburg
		Eric Thomassen	Provincie Zuid-Holland
		Jaap Ex	Provincie Gelderland

Wie heeft
nieuwe
maatlat
ontworpen?

**Wat is de status
van deze nieuwe
BIJ12-maatlat?**

**Is die bestuurlijk
geaccordeerd?**

BIJ12: "Nee. Het rapport is opgesteld door TAUW, maar heeft nog geen vervolg gekregen en/of bestuurlijke procedure doorlopen. Het door TAUW ontwikkelde voorstel leverde nog teveel vragen op."

Constatering STAF: Toch wordt deze TAUW-maatlat op grotere schaal gebruikt in Natuurdoelanalyses en concept-natuurbeheerplannen.

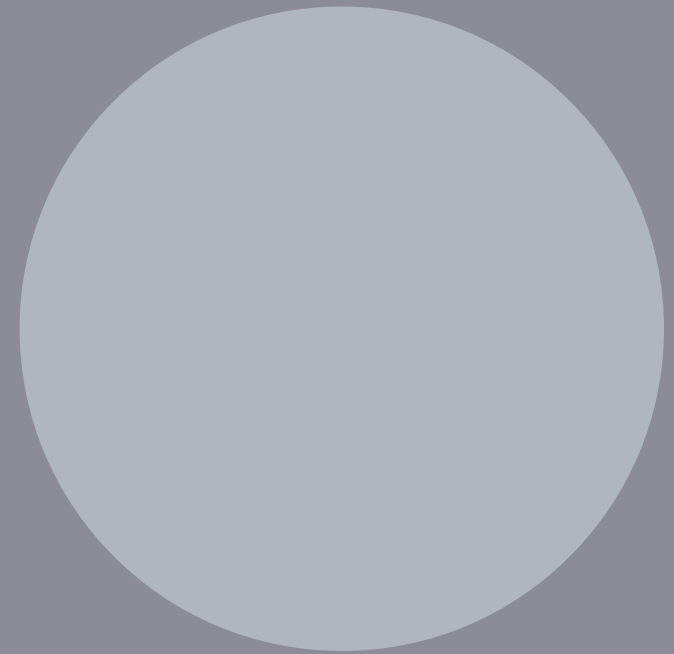

Mag dat zomaar?

Een "voorstel" gebruiken als maatlat?

Foto: Shutterstock

Provincie Drenthe voegt geruisloos typische soorten toe

Gebied	Habitatype	Toegevoegde typische soort	Soortgroep
Holtingerveld	H3160 Zure vennen	Brede geelgerande waterroofkever	Waterkevers
Bargerveen	H6230 Heischrale graslanden	Addertong	Vaatplanten
Bargerveen	H6230 Heischrale graslanden	Gevlekte orchis	Vaatplanten
Bargerveen	H6230 Heischrale graslanden	Moerasviooltje	Vaatplanten
Bargerveen	H6230 Heischrale graslanden	Tormentil	Vaatplanten
Dwingelderveld	H6230 Heischrale graslanden	Stekelbrem	Vaatplanten
Dwingelderveld	H7110_B Heideveentjes	Dof veenmos	Mossen
Dwingelderveld	H7120 Herstellende hoogvenen	Dof veenmos	Mossen
Dwingelderveld	H7120 Herstellende hoogvenen	Wrattig veenmos	Mossen
Dwingelderveld	H7120 Herstellende hoogvenen	Kraanvogel	Vogels

Mag Drenthe provinciale soorten toevoegen?

Provincie Drenthe: Ja, op gebiedsniveau mogen soorten worden toegevoegd, als deze een indicatie geven van een goede kwaliteit van het habitatype. Zie de Leeswijzer N2000 profielen. Dit is een ambtelijke bevoegdheid. Het gaat vaak om bedreigde soorten, die zeldzaam zijn.

Provincie Drenthe kan geen procedure voor de ‘ambtelijke bevoegdheid’ overleggen.

Provincie Zuid-Holland: “Onze lijsten zijn niet aangevuld met Provinciale soorten, zoals dit wel voor de voorgaande beheerplannen is gebeurd, omdat de aanvulling kan leiden tot discussies over de (subjectieve) samenstelling van de lijsten en het juridische kader hiervoor ontbreekt.

Is de kraanvogel een bedreigde, zeldzame soort?

(Bron: BirdLife International)

A man in a green t-shirt stands with his back to the camera in a vast field of tall, golden-brown grass. In the background, there are several large, leafy trees and a line of smaller trees under a bright sky with scattered white clouds. The overall scene is a wide, open landscape.

**Het gaat om de trend: verbetering, behoud,
verslechtering. En de oorzaak.**

Op de Aerijskaart een vennetje omzoomd met heide (Drents-Friese Wold)

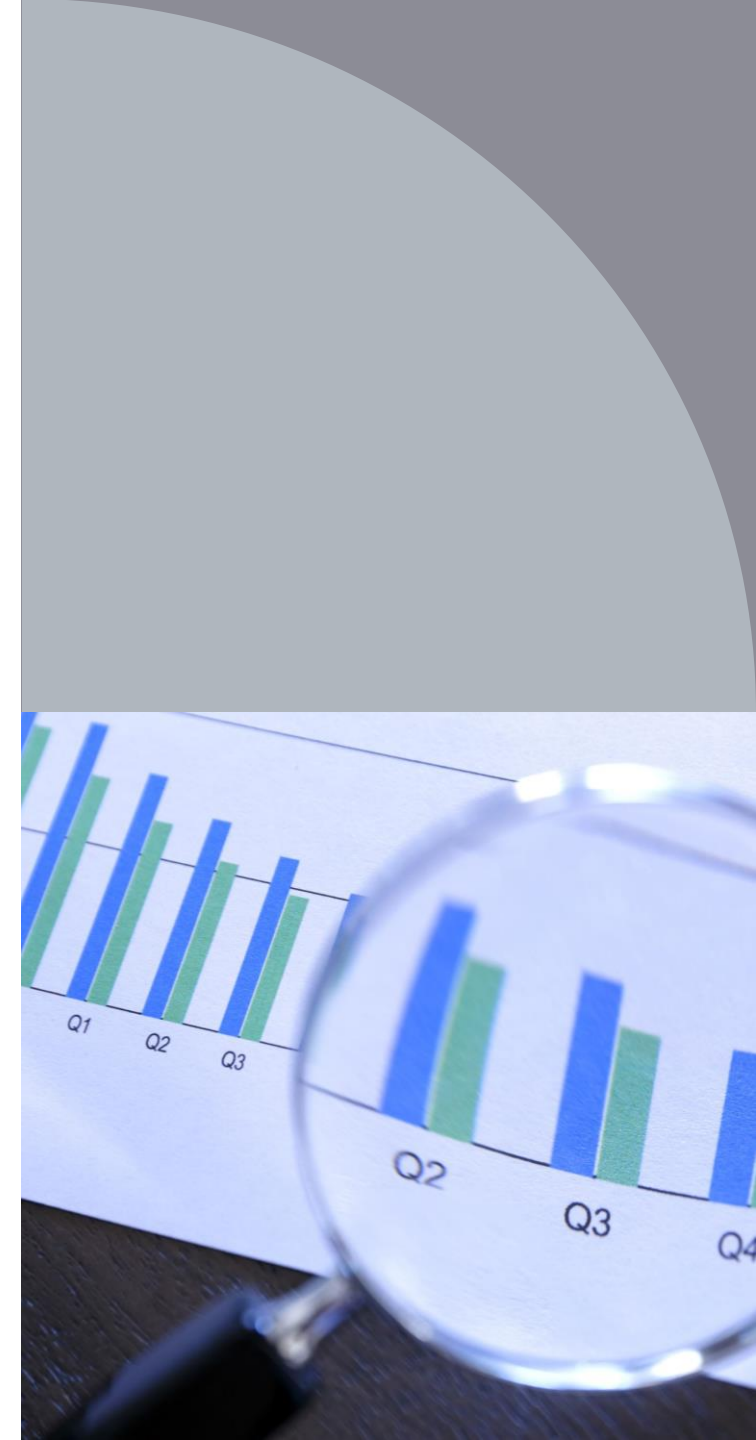
Wat zegt EU-handleiding over bepalen trend natuur?

- Gebruik robuuste statistiek voor vaststellen trends
- Korte termijntrend: 12 jaar
- Langere termijn trend: 24 jaar

Wat zien we in Drentse natuurdoelanalyses?

- Schommelingen op korte termijn worden geduid als 'trend'
- Trendbepalingen op basis van 2 natuurinventarisaties die in de tijd dicht opeen liggen
- Statistiek ontbreekt in Drentse NDA's
- Statistiek ontbreekt in de maatlat die Provincie Drenthe gebruikt
- Ecologische Autoriteit: statistici zijn niet nodig; ecologen hebben in opleiding statistiek gehad.

Ambtenaren en natuurbureaus gebruiken een concept-maatlat (niet bestuurlijk afgetikt, niet transparant) voor bepalen natuurkwaliteit

Ambtenaren voegen zelf 'typische soorten' toe

Provincies komen met nieuwe definities voor natuurkwaliteit op gebiedsniveau: 'goed', 'matig' en 'slecht'. Terwijl regels spreekt over 'verbetering' en 'behoud'.

Provincie Drenthe koppelt landelijke lijsten met typische soorten aan individuele N2000-gebieden.

De vereiste 'robuuste statistiek' voor bepalen natuurtrends ontbreekt.

Conclusies

Zijn onze provincies ambitieuzer dan Europa?

Internationale afspraak:
30% oppervlakte
beschermde natuur

Voor halen Natura 2000-doelen van provincies is **771.000 hectare** extra natuur nodig. In dat geval is 40% oppervlakte Nederland natuur.

**Vragen,
reacties,
discussie**

